

от техния социален живот и изява.

Разбира се, творческо-импровизационната склонност на ромите им създава и някои трудности, а понякога и незаслужени квалификации. Това е така, защото когато свирят например класическа музика и се поддават на "зова" на своето сърце и циганска душа, те могат да видоизменят онова, което трябва и са длъжни да изпълнят точно и прецизно. Ако изпълняват фолклорни музикални творби, то те, с присъщото си умение да комбинират, наслагват и преплитат "своето" и "чуждото", могат да създават нови, ромски версии на съответните творби, а с това и да провокират впечатлението, че те не уважават "чуждия" фолклор, че се стремят съзнателно към неговото изопачаване и подменянето му с нещо свое - дори и когато то е създадено под напора на моментно и импулсивно творческо вдъхновение, без всякаква задна мисъл или подобен опит.

Взет в етнопсихологически и етнокултурен план, импулсът на ромите да разкриват импровизационните си възможности във форма и същност, че те да създават нещо ново и свое, е труден обект-предмет за изследване. И все пак за него сега могат да се отбележат поне две съществени неща.

Първо, импулсът за импровизационна творческа изява е свързан със специфичната нагласа на рома, с неговата потребност от "разтоварване" в музиката и песните, и то до такава степен, че да "потъне" в тяхното лоно и да забрави временно своя изпълнен с трагични перипетии личен, фамилен, родов и племенен живот.

Второ, страстта на циганите да се изявяват "върхово", на предела на възможностите си, с нескритата цел да впечатлят околните с качествата и уменията си, е продукт и на особения исторически път на съществуване и развитие на ромите. Тази страст съдържа и изразява мъката на ромите, формирана и поддържана през вековете от недоброжелателното и особено пък презрителното отношение към тях. В нея е вложен и стремежът на циганите да разкрият неоснователността на това отношение, а следователно и да търсят, макар и с вековно закъснение, правдива оценка и признание за тяхната човешка природа, за творческите им дарби и умения. Понеже, наистина много изкривена е представата, има-